

Elżbieta Kaczorowska
ORCID: 0000-0003-2580-4390
Uniwersytet Warszawski

<https://doi.org/10.19195/1733-5779.42.12>

Obrona obligatoryjna w przypadku uzasadnionych wątpliwości co do poczytalności oskarżonego — glosa do wyroku SN z dnia 28 stycznia 2020 roku, II KK 22/19*

JEL Classification: K14

Słowa kluczowe: Sąd Najwyższy, proces karny, prawo do obrony, poczytalność, obrona obligatoryjna

Keywords: Supreme Court, criminal procedure, right to defense, sanity, mandatory defense counse

Abstrakt: Glosa porusza problemy związane z poczytalnością oskarżonego. W razie uzasadnionych wątpliwości co do poczytalności oskarżony musi mieć wyznaczonego obrońcę z urzędu. Ta zasada jest gwarancją proceduralną i elementem prawa do obrony. W związku z tym trzeba ustalić, co można uznać za uzasadnioną wątpliwość oraz czy leczenie psychiatryczne wystarczy do powzięcia uzasadnionych wątpliwości co do poczytalności oskarżonego.

Mandatory defense in case of justified doubt as to the accused's sanity: Commentary on the judgment of the Supreme Court of January 28, 2020, in case II KK 22/19

Abstract: The present commentary raises certain issues related to the diminished capacity of the accused. In cases of reasonable doubt regarding the mental capacity of the accused, their access to legal counsel must be ensured. This rule is one of the procedural guarantees and a crucial element of the right to attorney. As such, there remains a pressing issue of establishing what is to be considered as reasonable doubt and whether psychiatric treatment is sufficient to raise reasonable doubt as to the accused's reduced capacity.

* Artykuł został przygotowany w ramach projektu „Szkoła orłów”.

W glosowanym orzeczeniu Sąd Najwyższy (dalej: SN) porusza kilka zagadnień związanych z poczytalnością oskarżonego z punktu widzenia prawa procesowego. Orzeczenie zapadło na kanwie sprawy skierowanej do SN na skutek wniesienia kasacji przez Prokuratora Generalnego.

Sąd Rejonowy w rozważanej sprawie uznał oskarżonego za winnego dokonania trzech przestępstw z art. 286 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks karny (dalej: k.k.)¹ i przyjął, że zostały one popełnione w warunkach ciągu przestępstw. Wyrok nie został zaskarżony przez strony i stał się prawomocny. Kasację od tego wyroku wniósł Prokurator Generalny, który zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenia prawa procesowego, polegające na nierozpatrzeniu przez Sąd Rejonowy wniosku dowodowego oskarżonego o przeprowadzenie jednorazowych badań psychiatrycznych, mimo że pojawiły się wątpliwości co do jego stanu zdrowia psychicznego. To powodowało konieczność wyznaczenia obrońcy, a przez to stanowiło bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 10 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks postępowania karnego (dalej: k.p.k.)².

SN słusznie uznał, że kasacja zasługuje na uwzględnienie, ponieważ zasadny jest podniesiony w niej zarzut bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. W sprawie zaniechano wyznaczenia oskarżonemu obrońcy z urzędu mimo istnienia przypadku obrony obligatoryjnej. Sprawę rozpoznawano również bez udziału obrońcy, chociaż jego udział był obowiązkowy. Oskarżony bowiem podczas postępowania przygotowawczego przyznał, że leczy się od trzynastu lat w związku z rozpoznaniem depresji lękowo-maniakalnej. Następnie oświadczył, że leczy się z powodu choroby psychicznej, i przedstawił także potwierdzające to odpowiednie zaświadczenie lekarskie, w którym zostało stwierdzone, iż nadal wymaga leczenia.

Wobec tego Sąd Rejonowy powinien poddać ocenie przesłanki określone w art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k. Artykuł ten po nowelizacji z 2013 roku w miejsce „uzasadnionej wątpliwości co do poczytalności” wymienia dwie sytuacje dotyczące stanu zdrowia psychicznego oskarżonego, które są podstawą ustanowienia obrony obligatoryjnej. Oskarżony musi mieć obrońcę, jeżeli zachodzi uzasadniona wątpliwość, czy zdolność oskarżonego do rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem nie była w czasie popełnienia tego czynu wyłączona lub w znacznym stopniu ograniczona, albo zachodzi uzasadniona wątpliwość, czy stan zdrowia psychicznego oskarżonego pozwala na udział w postępowaniu lub prowadzenie obrony w sposób samodzielny oraz rozsądny. Rzecz jest o tyle istotna, że dotyczy prawa do obrony zagwarantowanego w art. 6 k.p.k., a wywie-

¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks karny (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 1444 z późn. zm.).

² Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks postępowania karnego (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 534 z późn. zm.).

dzionego z konstytucyjnej zasady określonej w art. 42 ust. 3, która jest nie tylko fundamentalną zasadą procesu karnego, lecz także elementarnym standardem demokratycznego państwa prawnego³.

Warto zauważyć, że k.p.k. nie zawiera definicji niepoczytalności i w tym zakresie odwołuje się do art. 31 § 1–3 k.k.⁴ W rozważanej sprawie powzięcie wątpliwości co do poczytalności oskarżonego nie implikuje jednak braku winy, a tym samym, zgodnie z art. 1 § 3 k.k., w którym wyrażono zasadę *nullum crimen sine culpa* — braku przestępności czynu. Na gruncie karnoprosesowym te wątpliwości stanowią powód do przyjęcia wniosku, że oskarżony, któremu przysługuje prawo do obrony, może mieć trudności z prowadzeniem obrony samodzielnie, więc należy ustanowić dla niego obrońcę z urzędu.

W art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k. ustawodawca umieścił wspomniane wyżej przesłanki w odrębnych jednostkach redakcyjnych, mimo że obie dotyczą stanu psychicznego oskarżonego. Takie rozdzielenie miało służyć podkreśleniu odmiennego charakteru przesłanek, gdyż odnoszą się one odpowiednio do poczytalności oskarżonego *tempore criminis* i *tempore procedendi*. Jeszcze przed wspomnianą nowelizacją SN bardzo obszernie wypowiedział się na ten temat, zauważając, że pojęcie poczytalności w klasycznym znaczeniu powinno być odnoszone tylko do stanu psychicznego sprawcy w chwili czynu. Przybiera ono zupełnie inny sens w stosunku do stanu psychicznego sprawcy w czasie postępowania, przez co przypisuje się mu całkowicie odmienną funkcję. SN stwierdził, że inaczej należy również oceniać istnienie lub brak owych uzasadnionych wątpliwości w odniesieniu do poczytalności w znaczeniu materialnoprawnym (*tempore criminis*) i w stosunku do poczytalności w znaczeniu procesowym (*tempore procedendi*)⁵. Konsekwencją określenia przesłanek w odrębnych jednostkach redakcyjnych jest także w konsekwencji odrębne kształtowanie ocen ich występowania⁶.

Ustawodawca nie zdefiniował pojęcia „uzasadnionych wątpliwości” z art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k. W orzecznictwie jednak przyjęło się stanowisko, że „uzasadnione wątpliwości” muszą być oparte na konkretnych okolicznościach ustalonych w danej sprawie oraz na konkretnych dowodach⁷. Mają wynikać z oceny owych dowodów i okoliczności ustalonych w sprawie oraz z oceny dokonanej przez uprawniony organ procesowy na wniosek stron lub z urzędu. Uzasadnione wątpliwości opierają się na okolicznościach konkretnie ustalonych w sprawie oraz

³ Wyrok TK z dnia 3 listopada 2004 roku, K 18/03, LEX nr 133746.

⁴ M. Jankowska, K. Witkowska, *Niepoczytalność w prawie karnym, w prawie cywilnym a udział i reprezentacja stron procesowych z zakłóceniami czynności psychicznych w procesie karnym*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2011, nr 2, s. 36–49.

⁵ Postanowienie SN z dnia 29 czerwca 2010 roku, I KZP 6/10, LEX nr 583986.

⁶ A. Golonka, *Niepoczytalność*, [w:] *eadem*, *Niepoczytalność i poczytalność ograniczona*, Warszawa 2013.

⁷ K. Eichstaedt, [w:] *Kodeks postępowania karnego*, t. 1. *Komentarz aktualizowany*, red. D. Świecki, LEX/el. 2021, art. 79.

mają podstawę w ocenie uprawnionego organu procesowego przeprowadzanej na wniosek stron lub z urzędu⁸. Zdecydowanie niewystarczające jest powzięcie uzasadnionych wątpliwości opartych na subiektywnej ocenie stron lub obrońcy⁹.

SN trafnie stwierdził w glosowanym orzeczeniu, że w przypadku gdy zachodzą wątpliwości co do poczytalności oskarżonego, jak to miało miejsce w rozpatrywanej sprawie, Sąd Rejonowy był zobowiązany do dokonania oceny przesłanek z art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k., a w przypadku istnienia takich wątpliwości powinien był wyznaczyć oskarżonemu obrońcę z urzędu zgodnie z art. 81 § 1 k.p.k.

W omawianej sprawie zauważono również, że wątpliwości co do stanu zdrowia psychicznego nie są dostatecznie uzasadnione przez sam fakt leczenia psychiatrycznego. Takie stwierdzenie zostało już ugruntowane w orzecznictwie i doktrynie. Jakikolwiek lub czyjekolwiek wątpliwości nie są bowiem wystarczające. Muszą one wynikać z obiektywnych przesłanek i zostać powzięte wyłącznie przez organ procesowy. Uzasadnione wątpliwości co do poczytalności oskarżonego muszą mieć podstawę w konkretnych okolicznościach ustalonych w sprawie, w konkretnych dowodach i muszą wynikać z oceny tych dowodów i okoliczności. Do dokonania ich oceny *in concreto* jest zaś legitymowany jedynie organ procesowy¹⁰.

Skoro ustawa wymaga, aby wątpliwości dotyczące stanu zdrowia psychicznego oskarżonego były uzasadnione, to należy je poprzeć takimi okolicznościami natury faktycznej, które obiektywnie wskazują na rzeczywistą możliwość wystąpienia u oskarżonego zakłóceń w stanie zdrowia psychicznego w chwili czynu lub w czasie procesu karnego¹¹. Zatem materiały, które zostały zgromadzone w toku procesu, mają podstawowe znaczenie przy ocenie poczytalności oskarżonego, gdyż stanowią wspomniane obiektywne przesłanki, na których podstawie można powziąć wątpliwości wskazane w art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k.¹² Jednak treść opinii biegłych lekarzy psychiatrów dotyczącej stanu psychicznego oskarżonego w ramach określonych w art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k. nie jest jednoznaczna ze stwierdzeniem występowania przesłanek obligatoryjnego ustanowienia obrony dla oskarżonego. Decydujący głos ma w tej sprawie postanowienie sądu wydane po złożeniu do akt sprawy opinii biegłych lekarzy psychiatrów¹³.

W rozpatrywanej sprawie zatem, jak trafnie stwierdził SN, sam fakt leczenia psychiatrycznego nie przesądza o tym, że wątpliwości co do stanu zdrowia psychicznego oskarżonego są w pełni uzasadnione. Niewątpliwie samo oświadczenie oskarżonego o leczeniu psychiatrycznym nie jest wystarczające, aby powziąć uza-

⁸ H. Paluszkiwicz, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, wyd. 2, red. K. Dudka, Warszawa 2020, art. 79.

⁹ Postanowienie SN z dnia 14 stycznia 2016 roku, IV KK 419/15, LEX nr 1962548.

¹⁰ A. Wilkowska-Plóciennik, *Uzasadnione wątpliwości co do poczytalności oskarżonego jako przesłanka obrony obligatoryjnej*, „Prokuratura i Prawo” 2006, nr 4, s. 140–147.

¹¹ Postanowienie SN z dnia 7 listopada 2018 roku, II KK 79/18, LEX nr 2627510.

¹² Por. postanowienie SN z dnia 25 września 2014 roku, III KK 229/14, LEX nr 1521318.

¹³ Wyrok SN z dnia 16 stycznia 2018 roku, V KK 450/17, LEX nr 2425909.

sadnione wątpliwości określone w art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k. Jeżeli oświadczenie oskarżonego, w którym wskazał on, że leczył się psychiatrycznie, nie jest poparte jakimkolwiek dowodem, to nie skutkuje powstaniem uzasadnionych wątpliwości co do jego poczytalności¹⁴. Nie stanowią dostatecznego dowodu również informacje dotyczące konsultacji psychiatrycznych oraz leczenia psychiatrycznego, jak również fakt poddania oskarżonego badaniom psychiatrycznym w innej sprawie¹⁵. Jednak po uwzględnieniu realiów omawianego przypadku i wzięciu pod uwagę faktu udokumentowanego długotrwałego leczenia z powodu zaburzeń psychicznych nie sposób przyjąć innego wniosku. Jeżeli pojawiły się uzasadnione wątpliwości co do stanu poczytalności oskarżonego, to zadaniem sądu jest ich zbadanie i przeprowadzenie z urzędu dowodu z opinii biegłych.

Od chwili ujawnienia wątpliwości co do stanu poczytalności oskarżonego powstaje także zgodnie z art. 81 § 1 k.p.k. obowiązek zapewnienia oskarżonemu obrony obligatoryjnej¹⁶. W omawianej sprawie Sąd Rejonowy powinien był, co zauważył w wyroku SN, wyznaczyć oskarżonemu obrońcę z urzędu, aby nie uchybić prawu oskarżonego do obrony.

Trafnie zauważył SN, że do przyjęcia, iż zachodzi uzasadniona wątpliwość co do stanu poczytalności oskarżonego, nie jest wymagane, aby wątpliwość miała ewidentny charakter. Wystarczy uprawdopodobnienie co najmniej ograniczonej poczytalności oskarżonego. Takie stanowisko jest powszechnie przyjmowane w orzecznictwie.

W postanowieniu SN z dnia 21 listopada 1977 roku¹⁷ stwierdzono, że nie można przyjąć stanowiska, iż uzasadnione wątpliwości co do poczytalności oskarżonego muszą być wątpliwościami ewidentnymi. Mimo braku legalnej definicji pojęcia „uzasadnionej wątpliwości” należy jednak przyjąć, że to wyrażenie oznacza uprawdopodobnienie tego, iż oskarżony może nie być w pełni poczytalny. We wskazanym postanowieniu (z 1977 roku, a więc dotyczącym odmiennego stanu prawnego) SN stwierdził też, że uzasadnione wątpliwości co do poczytalności oskarżonego należy rozstrzygnąć na podstawie opinii biegłych lekarzy psychiatrów.

W tej kwestii trzeba uznać, że przyjęcie, iż zachodzi uzasadniona wątpliwość co do stanu poczytalności oskarżonego, nie wymaga, aby ta wątpliwość miała ewidentny charakter. Wystarczy uprawdopodobnienie tego, iż poczytalność oskarżonego mogła być co najmniej ograniczona¹⁸. Jeśli zaś pojawią się jakiegokolwiek wątpliwości co do stanu zdrowia psychicznego oskarżonego, to należy je odpowiednio zbadać, co wymaga czasami dopuszczenia dowodu z opinii biegłych

¹⁴ Por. wyrok SN z dnia 16 stycznia 2014 roku, WD 1/13, LEX nr 1424904.

¹⁵ Por. postanowienie SN z dnia 11 kwietnia 2013 roku, III KK 446/12, LEX nr 1308133; postanowienie SN z dnia 28 października 2013 roku, III KK 150/13, LEX nr 1396625; wyrok SN z dnia 16 stycznia 2014 roku, WD 1/13, LEX nr 1424904.

¹⁶ Wyrok SN z dnia 14 grudnia 2016 roku, III KK 454/16, LEX nr 2165583.

¹⁷ Wyrok SN z dnia 21 listopada 1977 roku, Z 34/77, LEX nr 19330.

¹⁸ Wyrok SN z dnia 19 kwietnia 2012 roku, III KK 20/12, LEX nr 1162697.

lekarzy psychiatrów¹⁹. Podkreślone zostało w orzecznictwie SN, że dopuszczenie dowodu z opinii biegłych lekarzy psychiatrów o stanie zdrowia psychicznego oskarżonego jest równoznaczne z istnieniem „uzasadnionej wątpliwości” co do jego poczytalności i powoduje obligatoryjną obronę²⁰.

W głosowanym orzeczeniu przyjęto jednak, że pismo oskarżonego, w którym wykazał, iż leczy się z powodu choroby psychicznej, nie może być potraktowane jak wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłych. Z tego powodu Sąd Rejonowy, nie rozpoznając tego wniosku, nie naruszył, jak to zarzucono w kasacji, w sposób rażący art. 170 § 1 i 3 k.p.k. w zw. z art. 167 k.p.k. Jednak trafnie zauważył SN, że w tej sprawie Sąd powinien był powziąć pewne wątpliwości co do poczytalności oskarżonego i z tego powodu przeprowadzić z urzędu taki dowód. Powinien był również według art. 81 § 1 k.p.k. wyznaczyć oskarżonemu obrońcę z urzędu.

Z kolei dalszy udział w postępowaniu obrońcy z urzędu, jak wskazał SN, zależy od treści opinii biegłych lekarzy psychiatrów. Wydaje się jednak, że to stwierdzenie jest nie do końca precyzyjne i nie odpowiada w pełni obecnemu stanowi prawnemu. SN powołał się na treść art. 79 § 4 k.p.k., według którego jeżeli według opinii biegłych lekarzy psychiatrów czyn oskarżonego nie został popełniony w warunkach wyłączenia lub znacznego ograniczenia zdolności rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem oraz stan zdrowia psychicznego oskarżonego pozwala na udział w postępowaniu i prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny, to sąd orzeka, że udział obrońcy nie jest obowiązkowy. Niewątpliwie opinia biegłych odgrywa ważną rolę, ale ostateczne stwierdzenie należy do kompetencji sądu, więc nie mogą zgodzić się, że dalszy udział obrońcy z urzędu zależy od treści tej opinii. Sąd może przecież nie uznać opinii biegłych za uzasadnioną. W okolicznościach tej sprawy to sąd powinien bowiem wydać postanowienie (uwzględniając opinię biegłych), w którym stwierdzałby, że udział obrońcy nie jest obligatoryjny, i zwolnić obrońcę z jego obowiązków, chyba że zachodzą inne okoliczności przemawiające za tym, aby oskarżony miał obrońcę wyznaczonego z urzędu²¹.

Do podjęcia decyzji o ustaniu obrony obowiązkowej konieczne jest, aby sąd dokonał samodzielnej oceny w kwestii braku okoliczności wymienionych w art. 79 § 1 pkt 3 i 4. Przyjmuje się poza tym w orzecznictwie, że sama opinia biegłych lekarzy psychiatrów nie powoduje uchylecia *ex lege* obligatoryjnego charakteru obrony. Do 30 czerwca 2015 roku z art. 79 § 4 k.p.k. jasno wynikało, że sama treść opinii biegłych lekarzy psychiatrów o braku okoliczności wymienionych w art. 31 § 1 i 2 k.k. decydowała o ustaniu obrony obligatoryjnej, a decyzja sądu mogła jedynie ten stan obligatoryjnej obrony przywrócić. Natomiast po nowelizacji od 1 lipca 2015 roku to nie treść opinii biegłych lekarzy psychiatrów wydających

¹⁹ Wyrok SN z dnia 3 stycznia 2008 roku, WK 19/07, LEX nr 531196.

²⁰ Uchwała SN(7z) z dnia 16 czerwca 1977 roku, VII KZP 11/77, LEX nr 19272.

²¹ H. Paluszkiewicz, *op. cit.*

opinię co do stanu psychicznego oskarżonego w zakresie wymienionym w art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k. stanowi o istnieniu lub braku obligatoryjności obrony oskarżonego na rozprawie, ale postanowienie sądu wydane po tym, jak opinia biegłych lekarzy psychiatrów zostanie złożona do akt sprawy²².

Użyte w omawianym orzeczeniu stwierdzenie, że dalszy udział obrońcy z urzędu w postępowaniu zależy od treści opinii biegłych lekarzy psychiatrów, wydaje się trochę niefortunne, tym bardziej że w dalszej części SN zauważa, iż po nowelizacji obrona obligatoryjna ustaje dopiero z chwilą wydania przez sąd postanowienia, że udział obrońcy nie jest obowiązkowy. Można przyjąć, że SN chciał podkreślić konieczność dopuszczenia dowodu z opinii biegłych w sprawie stwierdzenia poczytalności oskarżonego, ale taka nieprecyzyjność, szczególnie w świetle dokonanej zmiany przepisu, może prowadzić do mylnych wniosków, że opinia biegłych ma zasadnicze znaczenie i determinuje obligatoryjność dalszego udziału obrońcy z urzędu w postępowaniu.

Niewątpliwie jednak niepowzięcie przez Sąd Rejonowy wątpliwości co do poczytalności oskarżonego, skutkujące niewyznaczeniem oskarżonemu obrońcy zgodnie z art. 79 § pkt 3 i 4 k.p.k., spowodowało, że zaistniała bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k., co jest podstawą do uznania kasacji za zasadną.

W zakończeniu wyroku SN udziela Sądowi Rejonowemu pewnych wskazań, w jaki sposób powinien rozpatrzyć sprawę w ponownym postępowaniu. Ma to po części charakter dydaktyczny, jaki zresztą czasami przybierają orzeczenia, w których SN wyjaśnia niektóre zagadnienia prawne i niekiedy nawet podstawowe zasady prawa. Wydaje się, że SN w tym wyroku przypomina, co należy do właściwości sądu przy rozstrzyganiu sprawy w takich okolicznościach, aby cała procedura była zgodna z prawem. W tym celu po kolei wymienia następujące po sobie czynności, które Sąd Rejonowy powinien podjąć, aby *lege artis* wydać wyrok w tej sprawie.

Uchybienia Sądu Rejonowego, które spowodowały wniesienie kasacji od wyroku, są moim zdaniem dość oczywiste i nie nasuwają większych wątpliwości. SN na koniec dość zapobiegawczo wskazuje, że w ponownym postępowaniu należy mieć także na uwadze, iż wobec zaskarżenia wyroku na korzyść oskarżonego obowiązuje tak zwany pośredni zakaz *reformationis in peius*. Zgodnie z art. 443 k.p.k., któremu przypisuje się bezwzględny charakter, sytuacja oskarżonego nie może zostać pogorszona w toku ponownego (a także dalszego) postępowania karnego, jeżeli doszło do uchylenia orzeczenia, które było zaskarżone na korzyść oskarżonego. Dla ustalenia, czy orzeczenie jest mniej korzystne, trzeba ocenić wszystkie aspekty wydanych rozstrzygnięć²³. Orzeczeniem surowszym jest takie, w którym przy uwzględnieniu okoliczności konkretnej sprawy realnie

²² Wyrok SN z dnia 16 stycznia 2018 roku, V KK 450/17, LEX nr 2425909.

²³ J. Matras, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, wyd. 2, red. K. Dudka, Warszawa 2020, art. 443.

zwiększa się dolegliwość dla oskarżonego, a oznacza to całościowe pogorszenie jego sytuacji w porównaniu z poprzednim wyrokiem²⁴. Patrząc na charakter zakończenia omawianego wyroku, można przyjąć, że SN kontrolnie przypomniał o pośrednim zakazie *reformationis in peius*, żeby Sąd Rejonowy przy ponownym rozpoznawaniu sprawy nie popełnił błędu również w tej kwestii.

W świetle powyższego należy uznać, że SN trafnie zauważył, iż w podanej sprawie zachodzi bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k., dlatego należy uznać kasację za zasadną. Niewątpliwie fakt leczenia psychiatrycznego nie wystarczy, aby wątpliwości co do stanu zdrowia psychicznego były uzasadnione, aczkolwiek nie jest wymagane, aby wątpliwości te miały ewidentny charakter. Wystarczające jest uprawdopodobnienie co najmniej ograniczonej poczytalności oskarżonego. W rozważanej sprawie, po powzięciu owych uzasadnionych wątpliwości, należało wyznaczyć oskarżonemu obrońcę z urzędu zgodnie z art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k., aczkolwiek nie sposób zgodzić się, że dalszy udział obrońcy według art. 79 § 4 k.p.k. zależy od treści opinii biegłych lekarzy psychiatrów, gdyż decydujące znaczenie ma w tej kwestii postanowienie sądu.

Bibliografia

Literatura

- Eichstaedt K., [w:] *Kodeks postępowania karnego*, t. 1. *Komentarz aktualizowany*, red. D. Świecki, LEX/el. 2021, art. 79.
- Golonka A., *Niepoczytalność*, [w:] *eadem, Niepoczytalność i poczytalność ograniczona*, Warszawa 2013.
- Jankowska M., Witkowska K., *Niepoczytalność w prawie karnym, w prawie cywilnym a udział i reprezentacja stron procesowych z zakłóceniami czynności psychicznych w procesie karnym*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2011, nr 2.
- Matras J., [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, wyd. 2, red. K. Dudka, Warszawa 2020, art. 443.
- Paluszkiwicz H., [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, wyd. 2, red. K. Dudka, Warszawa 2020, art. 79.
- Wilkowska-Płóciennik A., *Uzasadnione wątpliwości co do poczytalności oskarżonego jako przesłanka obrony obligatoryjnej*, „Prokuratura i Prawo” 2006, nr 4.

Orzecznictwo

- Postanowienie SN z dnia 21 listopada 1977 roku, Z 34/77, LEX nr 19330.
- Postanowienie SN z dnia 29 czerwca 2010 roku, I KZP 6/10, LEX nr 583986.
- Postanowienie SN z dnia 11 kwietnia 2013 roku, III KK 446/12, LEX nr 1308133.
- Postanowienie SN z dnia 28 października 2013 roku, III KK 150/13, LEX nr 1396625.
- Postanowienie SN z dnia 22 listopada 2013 roku, II KK 128/13, LEX nr 1383420.
- Postanowienie SN z dnia 25 września 2014 roku, III KK 229/14, LEX nr 1521318.
- Postanowienie SN z dnia 14 stycznia 2016 roku, IV KK 419/15, LEX nr 1962548.

²⁴ Postanowienie SN z dnia 22 listopada 2013 roku, II KK 128/13, LEX nr 1383420.

Postanowienie SN z dnia 7 listopada 2018 roku, II KK 79/18, LEX nr 2627510.
Uchwała SN(7z) z dnia 16 czerwca 1977 roku, VII KZP 11/77, LEX nr 19272.
Wyrok TK z dnia 3 listopada 2004 roku, K 18/03, LEX nr 133746.
Wyrok SN z dnia 3 stycznia 2008 roku, WK 19/07, LEX nr 531196.
Wyrok SN z dnia 19 kwietnia 2012 roku, III KK 20/12, LEX nr 1162697.
Wyrok SN z dnia 16 stycznia 2014 roku, WD 1/13, LEX nr 1424904.
Wyrok SN z dnia 14 grudnia 2016 roku, III KK 454/16, LEX nr 2165583.
Wyrok SN z dnia 16 stycznia 2018 roku, V KK 450/17, LEX nr 2425909.
Wyrok SN z dnia 28 stycznia 2020 roku, II KK 22/19, LEX nr 2785117.

Akty prawne

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks karny (tekst jedn. Dz.U z 2020 r. poz. 1444 z późn. zm.).
Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks postępowania karnego (tekst jedn. Dz.U z 2021 r. poz. 534 z późn. zm.).